Ш. Я. Фараджов,
аспірант, Національна академія державного управління при Президенті України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-9230-3399

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.6.109

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Sh. Faradzhev,
Postgraduate student, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

POWERS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM

На основі аналізу українського Закону "Про національну безпеку України" від 21 червня 2018 року встановлено, що суб'єктами сектору безпеки та оборони є громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України. Водночас цей список не включає такі установи, як органи місцевого самоврядування та їх посадові особи. Доведено, що це стратегічна вада цього закону, яка унеможливорює ефективне використання всіх наявних ресурсів для досягнення головної мети, — забезпечення національної безпеки України. Тимчасова окупація частини території України є результатом систематичних прорахунків у забезпеченні регіональної безпеки. Формування ефективної системи безпеки на регіональному рівні можна забезпечити за участю місцевих органів влади та їх посадових осіб. Ця теза актуальна у контексті децентралізації публічної влади та подальшого розширення повноважень місцевих органів влади, зміцнення їх матеріально-фінансової бази та формування дієвих територіальних громад. Встановлено, що національна безпека держави насамперед залежить від безпеки регіонів.

Based on the analysis of the Ukrainian Law "On National Security of Ukraine" of June 21, 2018, it is established that the subjects of the security and defense sector are citizens and public associations that voluntarily participate in ensuring the national security of Ukraine. At the same time, this list includes institutions such as local governments and their officials. It is proved that this is a strategic shortcoming of this law, making it impossible to effectively use all available resources to achieve the main goal — ensuring the national security of Ukraine. Temporary occupation of part of Ukraine is the result of systematic miscalculations in ensuring regional security. The formation of an effective security system at the regional level can be ensured with the participation of local authorities and their officials. This thesis is relevant now in the context of decentralization of public power and further expansion of the powers of local authorities, strengthening their material and financial base and the formation of effective territorial communities.

At the same time, the list does not include the structural aspect of the national security system of Ukraine associated with migration, depopulation and aging, increasing families, deteriorating health and premature mortality, reproductive losses, and the like.

The powers of local self-government bodies and their officials are aimed, among other things, at ensuring: law and order, protection of the rights, freedoms and legitimate interests of citizens; mobilization training and timely organized mobilization; military service of citizens of Ukraine; defensive measures; protection of the strategic national interests of Ukraine — gradual democratic

development and the creation of safe living conditions, the well-being of a person and a citizen. Negative factors of ensuring the national security of the state appear in the regions; over time, they change from local to global real threats to the national security of the state. The national security of the state primarily depends on the security of the regions.

Ключові слова: місцеве самоврядування, національна безпека, органи місцевого самоврядування, посадові особи місцевого самоврядування.

Key words: local government, national security; local government bodies; local government officials.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Гібридна війна проти України загострила явища, тенденції та фактори, що можна віднести до реальних та потенційних загроз державному суверенітету, територіальній цілісності, демократичному конституційному ладу, національним цінностям та життєво важливим національним інтересам. Це підкреслює необхідність перегляду державної та регіональної політики національної безпеки в контексті принципів її реалізації, структурних елементів, стратегічних цілей, об'єктно-суб'єктного складу тощо.

Аналіз законодавства України та наукових публікацій на окреслені теми дозволяють зробити висновок, що місцева влада не входить до складу системи забезпечення національної безпеки України. Це завдання покладено на державу та компетентні органи. Це підтверджується прийнятим Законом України "Про національну безпеку України" від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (набув чинності 8 липня 2018 року) [1]. Відповідно до статті 1 цього закону, сектор безпеки та оборони включає різні органи, зокрема, громадян та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України. Водночас, на жаль, цей перелік не враховує органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб. На наш погляд, це стратегічна помилка цього Закону, яка унеможливить ефективне використання всіх наявних ресурсів для досягнення головної мети — забезпечення національної безпеки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання національної безпеки та її складових привернуло увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Це, зокрема, праці А. Баранова, Ю. Барабаша, В. Батюка, С. Білоцького, Ф. Броделя, Г. Волинка, В. Горбуліна, О. Гончаренка, М. Германа, Т. Грабовича, О. Дзьоб, Р. Дарендорфа, А. Єзерова, Я. Жаліло, В. Картавцева, Є. Лисицина, Є. Марчука, М. Мельника, М. Савчина, Г. Ситника, С. Шерігіна, С. Шевчука та ін. Аспекти забезпечення законності, правопорядку, захисту прав, свобод та законних інтересів органами місцевого самоврядування обговорюються в працях О. Батанова, М. Баймуратова, В. Борденюка, Р. Давидова, М. Корнієнко, В. Кравченко, В. Куйбіда, В. Погорілко, М. Пухтинський, В. Рубцова, О. Солоненко, А. Селіванов та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження повноважень місцевих органів влади та їх посадових осіб у забезпеченні національної безпеки України на основі аналізу національного законодавства, практики його впровадження та законодавчих ініціатив, спрямованих на підвищення рівня національної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Захист національних інтересів є запорукою існування суверенної держави, гарантією самозбереження та стабільного розвитку суспільства [2, с. 3]. Питання забезпечення національної безпеки України стало значно актуальнішим після тимчасової окупації Криму та Севастополя, деяких районів Донецької та Луганської областей, а також заходів, спрямованих на дестабілізацію ситуації в регіоні Балтійсько-Чорноморсько-Каспійського морів, блокування кораблів, що рухаються до українських портів через Керченську протоку та Азовське море, участь регулярних військ, радників, інструкторів та найманців у бойових діях на території України тощо. Аналіз стану системи національної безпеки та оборони України дає змогу виявити її неефективність, що проявляється у: відсутності сектору безпеки та оборони України як цілісного функціонального об'єднання, підпорядкованого єдиному центру; інституційній недосконалості, непрофесіоналізмі, структурному дисбалансі органів цього сектору; недостатньому забезпеченні та нераціональному використанні ресурсів у цьому секторі [3].

Місцеве самоврядування відповідно до Конституції України є самостійним рівнем публічної влади, і відповідно до Європейської хартії — найбільш близьким до населення. Відповідно до статті 140 Конституції України, місцеве самоврядування — це право територіальної громади — жителів села або добровільне об'єднання мешканців сільської громади, кількох сіл, селищ та міст — самостійно вирішувати проблеми місцевого значення в рамках Конституції та законів України.

Відповідно до положень статті 2 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні": місцеве самоврядування — це гарантоване державою право та реальні можливості територіальної громади — жителів села або добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селищ, міст — самостійно або під відповідальність влади та представники місцевого са-

моврядування вирішувати проблеми, що турбують місцеве населення відповідно до Конституції та законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські поселення, міста ради та їх виконавчі органи, а також представників районних та обласних рад, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [1]. Крім того, система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчий сільський орган, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, населених пунктів, міст; орган самоорганізації населення (Ст. 5) [1]. Тож в управлінні сектором безпеки України можуть взяти участь відповідні територіальні громади, відповідні органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи.

У Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" перераховано багато повноважень органів місцевого самоврядування та посадових осіб у сфері національної безпеки України. Так, у ст. 38 закріплено повноваження органів місцевого самоврядування щодо забезпечення правопорядку, захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

До переліку питань місцевого значення, вирішення яких знаходиться у повноваженнях органів місцевого самоврядування, відповідно до закону входить життєзабезпечення та безпека життєдіяльності, а також прийняття заходів щодо забезпечення вищого рівня якості життя.

Завдання щодо життєзабезпечення населення мають на меті задоволення повсякденних потреб громадян, які проживають на даній території.

До переліку таких питань належать:

- налагодження в населених пунктах електро-, тепло-, газо- та водопостачання, водовідведення, постачання топлива;

- дорожня діяльність у відношенні автомобільних доріг місцевого значення, включаючи створення та забезпечення функціонування парковок (парковочних місць), а також здійснення інших видів діяльності стосовно використання автомобільних доріг та здійснення дорожньої діяльності відповідно до законодавства України;

- забезпечення малозабезпечених громадян, що потребують покращення житлових умов, житловими помешканнями, організація будівництва житлового фонду, створення умов для сприяння житлових будівництв;

- створення відповідних транспортних послуг для покращення транспортного обслуговування населення;

- створення умов для забезпечення жителів послугами зв'язку, громадського харчування, торгівлі та побутового обслуговування і т.д.

Важливе значення в структурі життєзабезпечення має якість середовища проживання.

Якість середовища існування — поняття комплексне. Під якість середовища проживання розуміють певні умови, що складаються в середовищі існування, які сприяють або, навпаки, ускладнюють життя людей: позитивно або негативно впливають на їхнє самопочуття, здоров'я. Ці умови складаються з того, що дає людям природа у місцях їх проживання (природні фактори), і

того, як люди самі облаштовують своє середовище проживання (соціальні фактори).

Відповідно до складу повноважень органів місцевого самоврядування за даним напрямком їх діяльності входить:

- організація заходів з охорони навколишнього середовища;

- організація благоустрою та озеленення території, охорони, захисту, відтворення міських лісів, особливо тих, що охороняються природними територіями, розташованих в межах населених пунктів, міського округу тощо;

- створення умов для масового відпочинку жителів і організація облаштування місць масового відпочинку населення;

- забезпечення умов на відповідній території для реалізації заходів з фізичної культури і масового спорту;

- затвердження генеральних планів поселення, правил землекористування і забудови, вирішення інших питань містобудівної діяльності на території.

До цього ж переліку належить і організація утилізації та переробки побутових і промислових відходів як одна з необхідних умов підтримки належної якості довкілля.

Зміст повноважень органів місцевого самоврядування детально розкривають закони України "Про охорону навколишнього середовища", "Про охорону атмосферного повітря", "Про санітарно-епідеміологічне благополуччя населення" та багато інших.

Вирішальне значення у формуванні сприятливого середовища проживання має містобудівна політика території. Відповідно Містобудівного кодексу України до переліку повноважень органів місцевого самоврядування щодо містобудівної діяльності входить, крім іншого, видача дозволів на будівництво, дозволів на введення об'єктів в експлуатацію при здійсненні будівництва, реконструкції, капітального ремонту об'єктів, розташованих на територіях поселень; прийняття рішень про розвиток забудованих територій [1].

Якість середовища існування визначає також грамотне використання надр. Повноваження місцевого самоврядування в цій сфері включають у себе:

- 1) участь у вирішенні питань, пов'язаних з дотриманням соціально-економічних й екологічних інтересів населення території при наданні надр у користування;

- 2) розвиток мінерально-сировинної бази для підприємств місцевої промисловості;

- 3) надання дозволів на розробку родовищ загальнопоширених корисних копалин, а також на будівництво підземних споруд місцевого значення;

- 4) призупинення робіт, пов'язаних з користуванням надрами, на земельних ділянках у разі порушення законодавства;

- 5) контроль за використанням та охороною корисних копалин під час видобутку поширених корисних копалин, а також при будівництві підземних споруд, не пов'язаних з видобутком корисних копалин [1].

Реалізація перерахованих вище питань місцевого значення організовується через галузеве планування і планування комплексного розвитку місцевого самоврядування. Відповідно, в місцевих бюджетах передбачається фінансування галузей економіки та фінансу-

вання цільових програм, у тому числі довгострокових програм комплексного соціально-економічного розвитку.

Загальні принципи організації місцевого самоврядування в Україні включає в себе вирішення таких питань:

- участь у профілактиці тероризму і екстремізму, а також в мінімізації і (або) ліквідації наслідків проявів тероризму та екстремізму;
- участь у попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- забезпечення первинних заходів пожежної безпеки в межах населених пунктів;
- організація та здійснення заходів з цивільної оборони, захисту населення і території поселення від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;
- організація та здійснення заходів з мобілізаційної підготовки підприємств і установ, що знаходяться на цій території;
- створення, зміст і організація діяльності аварійно-рятувальних служб і (або) аварійно-рятувальних формувань на території поселення;
- здійснення заходів щодо забезпечення безпеки людей на водних об'єктах, охорони їх життя і здоров'я;
- створення умов для діяльності добровільних формувань населення з охорони громадського порядку;
- організація охорони громадського порядку разом із представниками поліції на території.

Так, Закон України "Про протидію тероризму" визначає термін "протидія тероризму" як діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування з:

- а) попередження тероризму, в тому числі щодо виявлення та подальшого усунення причин і умов, що сприяють вчиненню терористичних актів (профілактика тероризму);
 - б) виявлення, попередження, припинення, розкриття та розслідування терористичного акту (боротьба з тероризмом);
 - в) мінімізації та (або) ліквідації наслідків проявів тероризму.
- Відповідно до національного законодавства органи місцевого самоврядування самостійно:
- а) здійснюють підготовку та утримання в готовності необхідних сил і засобів для захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, навчання населення способам захисту і діям в цих ситуаціях;
 - б) приймають рішення про проведення евакуаційних заходів в надзвичайних ситуаціях і організовують їх проведення;
 - в) здійснюють в установленому порядку збір та обмін інформацією в галузі захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечують своєчасне оповіщення та інформування населення, в тому числі з використанням спеціалізованих технічних засобів оповіщення та інформування населення в місцях масового перебування людей, щодо загрози виникнення надзвичайних ситуацій;
 - г) здійснюють фінансування заходів у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій;

д) створюють резерви фінансових і матеріальних ресурсів для ліквідації надзвичайних ситуацій;

е) організують і проводять аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, а також підтримують громадський порядок під час їх проведення; при недостатності власних сил і засобів звертаються за допомогою до органів виконавчої влади;

ж) сприяють сталому функціонуванню організацій у надзвичайних ситуаціях;

з) створюють при органах місцевого самоврядування постійно діючі органи управління, спеціально уповноважені на вирішення задач в області захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

В якості самостійного блоку слід виділити повноваження місцевого самоврядування в сфері національної оборони.

Окрім того, ст. 15 Закону України "Про оборону" від 6 грудня 1991 року № 1932-ХІІ встановлює завдання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі оборонної роботи. Органи місцевого самоврядування самостійно [7]:

- проводять заходи з цивільної оборони, розробляють і здійснюють плани цивільної оборони та захисту населення;
 - проводять підготовку і навчання населення в галузі цивільної оборони;
 - підтримують у стані постійної готовності до використання системи оповіщення населення про небезпеки, що виникають при веденні військових дій або внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;
 - проводять заходи з підготовки до евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у безпечні райони;
 - проводять першочергові заходи з підтримки сталого функціонування організацій у воєнний час;
 - створюють і мають у своєму забезпеченні в цілях громадянської оборони запаси продовольства, медичних засобів індивідуального захисту та інших коштів.
- Закон України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" від 21 листопада 1993 р. містить широкий спектр повноважень органів місцевого самоврядування, спрямованих на забезпечення національної безпеки та оборони держави. Відповідно до закону органи виконавчої влади суб'єктів і органи місцевого самоврядування [6]:
- організують і забезпечують через відповідні органи мобілізаційну підготовку та мобілізацію;
 - керують мобілізаційною підготовкою утворень і організацій, діяльність яких пов'язана з діяльністю зазначених органів або які знаходяться в сфері їх підпорядкування;
 - розробляють мобілізаційні плани;
 - проводять заходи з мобілізаційної підготовки суб'єктів;
 - проводять у взаємодії з органами виконавчої влади заходи, що забезпечують виконання мобілізаційних планів;
 - укладають договори (контракти) з організаціями на постачання продукції, проведенні робіт, виділення сил і засобів, про надання послуг з метою забезпечення мобілізаційної підготовки;

— у разі неспроможності (банкрутства) організацій, що мають мобілізаційні завдання (замовлення), вживають заходів з передачі цих завдань (замовлень) іншим організаціям, діяльність яких пов'язана з діяльністю зазначених органів або які знаходяться в сфері їх підпорядкування;

Водночас ст. 1 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" від 25 березня 1992 року № 2232-XII покладає на органи місцевого самоврядування забезпечення виконання військового обов'язку громадянами України поряд з державними органами, військовими формуваннями, підприємствами, установами й організаціями незалежно від підпорядкування і форм власності в межах їх повноважень. Вони сприяють військовим комісаріатам у їх мобілізаційній роботі у мирний час і під час оголошення мобілізації, включаючи:

а) організацію в установленому порядку своєчасного оповіщення та явки громадян, які підлягають призову на військову службу за мобілізації, поставки техніки на збірні пункти або до військових частин, надання будівель, споруд, комунікацій, земельних ділянок, транспортних та інших матеріальних засобів відповідно до планів мобілізації;

б) організацію та забезпечення військового обліку і бронювання на період мобілізації та на воєнний час громадян, які перебувають в запасі і що працюють в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та організаціях, діяльність яких пов'язана з діяльністю зазначених органів або які знаходяться в сфері їх підпорядкування, забезпечення подання звітності з бронювання в порядку, визначеному урядом України;

в) організацію в установленому порядку своєчасного оповіщення та явки громадян, що входять до складу апарату військових комісаріатів;

г) вносять до органів державної влади пропозиції щодо вдосконалення мобілізаційної підготовки.

До питань місцевого значення віднесено також інформування населення про радіаційну обстановку через газети, телебачення, журнали, радіо, бюлетені і т.п., інформування про надзвичайні події і катастрофи, що загрожують безпеці та здоров'ю громадян, і їх наслідки.

Крім перерахованих, за органами місцевого самоврядування закріплені повноваження з евакуації і захисту населення від іонізуючих випромінювань у разі аварій на об'єктах використання атомної енергії.

З огляду на це, органи та посадові особи місцевого самоврядування є суб'єктом національної безпеки в Україні. Адже вони відповідають усім характеристикам, властивим суб'єктам системи національної безпеки, а саме: а) мають особливе місце в системі національної безпеки; б) наділені виключними повноваженнями; в) дії та дії суб'єктів системи національної безпеки в основному мають владний характер; г) мають різні права та обов'язки; д) мають спеціальний механізм реалізації своїх повноважень [9, с. 376].

Органи місцевого самоврядування та посадові особи відіграють важливу роль у забезпеченні переважної більшості структурних аспектів системи національної

безпеки України. Українські дослідники стверджують, що в системі національної безпеки доречно наголосити на таких структурних аспектах: державно-політичному, соціально-економічному, національно-культурному, екологічному, інформаційному [9, с. 28]. Водночас у списку відсутній структурний аспект системи національної безпеки України, пов'язаний з міграцією, депопуляцією та старінням, збільшенням сімей, погіршенням стану здоров'я та передчасною смертністю, репродуктивними втратами тощо. Зараз загрози в цьому секторі стали реальними. Однак досвід європейських країн показує, що прагнення до демократичних перетворень в країні може бути марним, якщо воно не супроводжується духовними, включаючи гуманні, етичні та моральні цілі, спрямовані на обов'язкове врахування інтересів людини, їх гармонізацію суспільних інтересів, гарантії прав і свобод людини та механізми їх захисту. Все більше вчених доходять до висновку, що поширена в нашій країні демографічна криза є лише результатом єдиного процесу — кризи моралі та духу [10, с. 344]. З огляду на це, слід також враховувати морально-духовний структурний аспект системи національної безпеки України.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі державотворення України реформування повноважень органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення національної безпеки є одним з головних завдань державного управління, особливо актуальним це стає у контексті децентралізації публічної влади та подальшого розширення повноважень місцевих органів влади, зміцнення їх матеріально-фінансової бази та формування дієвих територіальних громад. Повноваження органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб повинно бути спрямовано, серед іншого, на забезпечення: правопорядку, захист прав, свобод та законних інтересів громадян; мобілізаційне навчання та своєчасну організовану мобілізацію громадян України на військову службу; оборонні заходи; захист стратегічних національних інтересів України, поступовий демократичний розвиток та створення безпечних умов життя, добробуту людини та громадянина. Національна безпека держави насамперед залежить від безпеки регіонів.

Література:

1. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>. — Назва з екрана.
2. Дзьобань О.П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (методологія дослідження та забезпечення) [Електронний ресурс]: монографія / О.П. Дзьобань. — Харків: Константа, 2006. — 440 с. — Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1498109>. — Назва з екрана.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. — Назва з екрана.

4. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України [Електронний ресурс]: навч. посіб.: у 3 ч. / Г.П. Ситник. — Київ: НАДУ, 2010. — Ч. 3: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. — 208 с. — Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/4c47ea67-658a-41f9-9a6f-756fbc6e1100.pdf. — Назва з екрана.

5. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. — Назва з екрана.

6. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію [Електронний ресурс]: Закон України від 21 листоп. 1993 р. № 3543-XII. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3543-12>. — Назва з екрана.

7. Про оборону [Електронний ресурс]: Закон України від 6 груд. 1991 р. № 1932-XII. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1932-12>. — Назва з екрана.

8. Про військово-цивільні адміністрації [Електронний ресурс]: Закон України від 3 лют. 2015 р. № 141-VIII. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/141-19>. — Назва з екрана.

9. Антонов В.О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В.О. Антонов. — Київ: ТАЛКОМ, 2017. — 576 с.

10. Цвігун І.А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання: монографія / І.А. Цвігун. — Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2013. — 400 с.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (Accessed 05 March 2021).

2. Dzoban, O.P. (2006), Natsionalna bezpeka v umovakh sotsialnykh transformatsii (metodolohiia doslidzhennia ta zabezpechennia) [National security in con-

ditions of social transformations (research methodology and security)], Konstanta, Kharkiv, Ukraine, available at: <https://www.twirpx.com/file/1498109> (Accessed 05 March 2021).

3. President of Ukraine (2015), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from May 6, 2015 "On the Strategy of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (Accessed 05 March 2021).

4. Sytnyk, H.P. (2010), Kontseptualni zasady zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Conceptual principles of ensuring national security of Ukraine], Vol. 1—3, NADU, Kyiv, Ukraine, available at: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/4c47ea67-658a-41f9-9a6f-756fbc6e1100.pdf (Accessed 05 March 2021).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 05 March 2021).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (1993), Law of Ukraine "On mobilization training and mobilization", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3543-12> (Accessed 05 March 2021).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), Law of Ukraine "On defense", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1932-12> (Accessed 05 March 2021).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Law of Ukraine "On military-civilian administration", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/141-19> (Accessed 05 March 2021).

9. Antonov, V.O. (2017), Konstytutsiino-pravovi zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Constitutional and legal principles of national security of Ukraine], TALKOM, Kyiv, Ukraine.

10. Tsvihun, I.A. (2013), Demohrafichna bezpeka Ukrainy ta napriamy yii rehuliuuvannia [Demographic security of Ukraine and directions of its regulation], Zvoлейко Д.Н., Kamianets-Podilskyi, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2021 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА